

Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA

Zpráva z IX. právněhistorického setkání doktorandů a postdoktorandů

Po téměř tříleté pauze způsobené globální pandemií covidu-19 byla počátkem letošního roku obnovena mnohaletá tradice setkávání mladých právních historiků a romanistů pod názvem *Právněhistorické setkání doktorandů a postdoktorandů*. Myšlenka každoročních právněhistorických doktorandských konferencí se zrodila v roce 2013 na katedře dějin státu a práva Právnické fakulty MU (*Karel Schelle a Jaromír Tauchen*) a od té doby tato setkání pravidelně hostí české a slovenské právnícké fakulty. Z většiny těchto doktorandských setkání vzešel konferenční sborník, takže se širší odborná veřejnost měla možnost s publikovanými příspěvky dodatečně seznámit.

Pro mladé právní historiky a romanisty je bezesporu velmi důležité se takových událostí účastnit, protože zde mohou načerpat zkušenosti s vystupováním před odborným publikem, od něhož získávají velmi cennou zpětnou vazbu a doporučení nejen k práci na svých disertačních výzkumech.

V pořadí devátý ročník této konference (v oficiálních materiálech se sice psalo o jedenáctém ročníku, avšak devátý a desátý ročník nebyl právě z důvodu covidu uskutečněn) se konal dne 13. února 2023 v prostorách Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Pořádala jej tamní katedra právních dějin (KPD). Účastníky z řad členů českých a slovenských právnických fakult přivítal prorektor Univerzity Karlovy a vedoucí katedry právních dějin pražské právnícké fakulty *Jan Kuklík*, který ve své úvodní řeči vyjádřil radost nad obnovou těchto doktorandských setkávání a přání, aby se tato tradice udržela i z dlouhodobého hlediska. K tomuto přání se přidal také *Jiří Šouša*, vedoucí Centra právněhistorických studií Historického ústavu AV ČR, které je subpracovištěm KPD.

První blok konference, tematicky zaměřený na období středověkého a raně novověkého státu a práva, řídil *Jiří Šouša* z hostujícího pracoviště. První příspěvek s názvem *Koncepcia spravodlivej vojny v stredovekej a rano-novovekej sociálno-právnej filozofii* připravili *Peter Vyšný a Marek Prudovič* z trnavské právnícké fakulty a na konferenci jeho obsah představil druhý jmenovaný. Ve svém příspěvku zdůvodnil výběr tohoto tématu aktuální situací, kdy dochází na nedaleké Ukrajině k válečnému konfliktu. V příspěvku pak zaznělo, jak se od středověku až po současnost válka zdůvodňovala a jak se v průběhu věků vyvíjely filozofické přístupy k válce. Druhý příspěvek pojmenovaný *Trest pokuty v kanonickém právu katolíckej cirkve latinskej – historie a súčasnosť* přednesl *Jakub Nagy* z hostující instituce. V tomto referátu zaznělo, že se jedná o tradiční kanonický pořádkový trest, jehož výnos je možné použít jen ke zbožným účelům a lze jej udělit téměř za všechny trestné činy uvedené v kanonickém trestním právu, které však postrádá vymahatelnost. Autor vhodně propojil minulost a současnost, když například zdůraznil, že u duchovních je v ČR nově možné použít jako trest srážku ze mzdy (Česká biskupská konference možnost takového trestu zavedla v roce 2021). První blok završilo vystoupení *Alexandry Letkové* z banskobystrické právnícké fakulty, která přítomné seznámila s právněhistorickým příspěvkem věnujícím se umění, konkrétně pomníku na bratislavském Slavínu, kde je pohřbeno na 9 000 sovětských vojáků, kteří padli na území celého Slovenska v době druhé světové války. Toto místo přitahuje různé extrémisty a po invazi Ruska na Ukrajinu v roce

2022 byl místní pomník přetřen žlutomodrou barvou. Kontroverze zde vytváří zejména socha sovětského vojáka s vlajkou coby osvoboditele, která zde byla instalována v roce 1960 a po roce 1968 byla považována spíše za sochu dobyvatele. Autorka si položila otázku, zda má mít minulost přednost před současností a srovnávala incidenty z bratislavského Slavína s konflikty okolo sochy maršála *Koněva* odstraněné v roce 2020 z náměstí Interbrigády v Praze 6.

Druhý příspěvkový blok moderoval *Pavel Salák* z katedry dějin státu a práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity. Tento blok se věnoval právu v 19. a 20. století. Také všichni tři přednášející v tomto bloku byli doktorandi z této katedry. Jako první vystoupil *Jakub Novák*, který posluchače zaujal příspěvkem o svatbách československých legionářů na Rusi, kdy velká část vojáků byla již v Československu ženatá a na Rusi podstoupili další (nepovolený) sňatek. Přednášející seznámil posluchače také s obecným fungováním práva a justice v československých legiích. Druhý příspěvek v tomto bloku prezentovala *Martina Míková*, která se zabývala vojenským trestním právem, jež demonstrovala na případě desátníka *Rudolfa Kuffnera*, který v době první světové války několikrát dezertoval a páchal majetkové trestné činy. V tomto příspěvku podrobně přiblížila, jakým způsobem fungovaly civilní a vojenské soudy v době tzv. Velké války. V posledním příspěvku před obědovou přestávkou hovořil *Jan Kabát* o pojetí výprosy podle ABGB, v návrhu rekodifikace ABGB a v rakouském právu. Autor také přiblížil, jak tento institut pojímali (i v aplikační praxi) *A. Randa*, *J. Strupecký* a *F. Vážný*.

Po obědové přestávce následoval třetí blok konference tematicky zaměřený zejména na moderní československé právní dějiny, jehož moderaci převzal *Tomáš Gábriš*, vedoucí katedry dějin práva trnavské právnické fakulty. Jako první v tomto bloku představila *Dominika Kučerová* z banskobystrické právnické fakulty svůj příspěvek s názvem *Interrupcie očami československého feminizmu*, v němž shrnula první pokusy o legalizaci interrupcí na našem území z dob první republiky a následné zastavení těchto snah na Slovensku v době Slovenského štátu, kdy *Jozef Tiso* o potratech ideologicky prohlašoval, že jde o židovský plán na likvidaci slovenského národa. Těžiště tohoto příspěvku tvořil výklad o rozkvětu feminismu v ČSSR odstartovaný v Sovětském svazu tzv. *Chruščovovou* érou potratů na konci padesátých let, kterými se inspirovali českoslovenští zákonodárci, a o zákonech vzniknuvších v Československu v roce 1986.

V dalším příspěvku hovořil *Filip Mamrilla* z Právnické fakulty Univerzity Karlovy o obhájcích a jejich fungování v politických procesech v padesátých letech. Zvláštní pozornost byla věnována obhájci *Vladimíru Bartošovi*, jež „obhajoval“ *Rudolfa Slánského*, kterému i přesto, že byl jeho vlastní obhájce, navrhl trest smrti, ač znal tehdejší trestní řád a měl svému mandantovi poskytovat právní pomoc. V dalším referátu se *Milan Dobeš* z Právnické fakulty Masarykovy univerzity věnoval některým aspektům trestného činu výtržnictví s důrazem na specifika tohoto trestného činu v Československu v období socialismu. V tomto příspěvku zaznělo, že se výtržnictví ve sledovaném období vyskytovalo často v souvislosti s trestnými činy útoku na veřejného činitele a hanobení přesvědčení o správnosti socialistické cesty vývoje světa, a tak i tento trestný čin byl pojímán v ideologických konotacích tehdejší doby.

Předposlední vystupující byla *Petra Zapletalová* taktéž z brněnské právnické fakulty, která ve svém příspěvku seznámila posluchače s fungováním soudružských soudů v zahraničí a srovnávala jejich fungování s činností obdobných soudů v Československu v padesátých a šedesátých letech minulého století. Tyto soudy byly specifické tím, že vznikaly na venkově, v úřadech nebo v podnicích, kde zaměstnanci soudili jiné zaměstnance.

Jejich smyslem mělo být ukázat na provinilce v pracovním kolektivu. Tento výzkum vhodně navazuje na již poměrně zevrubný výzkum obdobného soudního orgánu existujícího v ČSSR v letech 1961–1970, místních lidových soudů. Poslední na řadu přišel příspěvek *Zuzany Löbling* z hostující instituce s názvem *Rakouské vypořádávání se s Looted art*. V tomto příspěvku zazněla část výsledků disertačního výzkumu doktorandky, který je založen na komparaci československé a rakouské cesty, jak se vypořádat s uměním uloupeným nebo jinak skrytým před drancováním v průběhu druhé světové války. Přednášející upozornila na specifika této problematiky na tzv. *Případu Wally*. Autoportrét *Egona Schieleho* byl v roce 1939 ukraden nacisty židovské rodině, následně prodán a v devadesátých letech zabaven v New Yorku, odkud byl po třinácti letech a několika soudních sporech navrácen do vídeňské galerie za devatenáct milionů dolarů.

Po krátké shrnující diskuzi nad představenými příspěvky (věcné dílčí diskuze probíhaly i v rámci jednotlivých bloků v souvislosti s jednotlivými vystoupeními) byla konference ze strany organizátorů ukončena s poděkováním všem za účast s tím, že zájemcům bude umožněna publikace jejich příspěvků v časopise *Právněhistorické studie*, který vydává Univerzita Karlova. Tentokrát však nevznikne zvláštní monotematické číslo, ale postupně, jak budou příspěvky procházet recenzním řízením, budou vycházet v průběhu dalších čísel tohoto časopisu v sekci věnované studentským pracím. Časopis *Právněhistorické studie* je dostupný v režimu *open access*, takže se s publikovanými příspěvky budou moci seznámit všichni zájemci o právní historii.

Milan Dobeš*

* Mgr. Milan Dobeš, doktorand, katedra dějin státu a práva, Právnická fakulta, Masarykova univerzita. E-mail: Milan.Dobes@law.muni.cz. Tento výstup vznikl na Masarykově univerzitě v rámci projektu *Proměny českého soudnictví ve dvacátém století*, číslo MUNI/A/1215/2022, podpořeného z prostředků účelové podpory na specifický vysokoškolský výzkum, kterou poskytlo MŠMT v roce 2023.